

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

plectente, jus dicebant. Omnes illi Vicarij, tum in Notitia utriusque Imperij, tum in legibus Codicis referuntur. In imperio Orientis erant tres Vicarij, Asianæ, Ponticæ, & Thracicæ Dioceseon; quibus additus est Vicarius Macedoniæ, post recisam ab Occidente illam partem Illyrici. In Occidente erant septem Vicarij, Urbis, Italiae, Illyrici, Africae, sub Praefecto praetorio Italiae; Vicarius septem provinciarum in Gallia, Vicarius Hispaniarum, & Vicarius Britanniarum, sub Praefecto praetorio Galliarum.

Alia est ratio eorum qui vicem alicujus Praefidis obtinent in provincia. Illi enim à Legatis Proconsulum differunt, & à Vicariis Praefectorum praetorio; & ad tempus provinciam administrandam obtinent, mandato Principis speciali, puta Praefide defuncto, vel aliam ob causam. Vnde fit ut nonnunquam Procurator Caesaris, Praefidis vice fungatur; ut contigit Pilato in Syria. Ei autem qui vicem alicujus judicis obtinet permissa sunt omnia quae judici cujus locum tuetur; ut docet Cujacius in Tit. Cod. de officio ejus qui vicem alicujus judicis obtinet.

X. Restat ultima Legatorum species, quae jure gentium apud omnes populos consecrata est; de quibus unica lege in toto Iuris corpore agitur. Legati hujus generis dicuntur, qui à Principe delecti negotia publica cum exteris gentibus ad eas missi disceptant; vel, ut Belitarius eos descripsit apud Procopium, si quid à conterminis gentibus desideratur, id postulatam iis mittitur per Legatos. Ij pro re tractandae magnitudine nunc illustriores, nunc vero inferioris gradus mittebantur. Quod usurpari solitum ab Imperatoribus Constantinopolitanis, & à Regibus Persarum, observavit Menander in Eclogis. De Legatis istis copiosam & eruditissimam Dissertationem edidit V. C. Carolus Paschalius; à quo peti possunt quaecunque ad materiam illam pertinent.

C A P V T II.

Synopsis.

I Diverse Legatorum species in Ecclesia. Indicitur breviter in quo componi possint Legati Ecclesiae cum Legatis Imperij.

II. Legati à synodis provinciarum missi ad Romanam sedem, vel ad Principem, collati cum Legatis provincialibus. Ejus generis Legati missi à Cypriano ad Cornelium Papam, pro gerendo negotio imposita, absque ulla jurisdictione. Legatio non ab similibus missa à Synodo Carthaginiensi ad Anastasium Pontificem, & ad Episcopum Mediolanensem, pro venia Synodi Capuanae, de baptizatis à Donatistis. Ad Mediolanensem Episcopum Legati directi, sed praecipue ad Romanum.

III. Missi quoque à Synodo Carthaginiensi Legati ad Principes, una cum literis. Quid sit libera legatio in illo Concilio. Differt ab ea cujus meminit Cicero & Vlpianus. Haec titulo tenus & ad dignitatem data; illa vero, quae nullis mandatis est adstricta, similis procuratori libere.

IV. Ab Orientis Ecclesiis directi quoque Legati ad Romanam sedem, scilicet à Synodo Antiochena, & Alexandrina, in causa Athanasij, & à Concilio Lampsaceno. Infinitum est ejusmodi legationes recensere.

V. Romani quoque Pontifices mittebant aliquando hujus generis Legatos, ut Julius ad Orientales; quibus ministerium nudum injunctum erat, nulla vero jurisdictione. Ad hanc speciem pertinet legatio Faustini ad Concilium Carthaginiense. Nulla jurisdictione illi mandata; sed impositum ministerium de capitibus aliquot tractandi.

VI. Magno honore excepti Faustinus ejusque socij ab Africanis. Non poterant sententiam dicere in synodo Africana jure proprio, quia peregrini, nec jura delegationis. Quid permitteretur peregrino Episcopo. Confessus in Ecclesia ante Presbyteros. Et facultas offerendi: qua concessa à Concilio Arelatensi. Olim peregrinis Eucharistia tantum missa domum; deinde inductum ab Aniceto ut porrigeretur illis in Ecclesia. Explicatus ea de re, nova interpretatione, Irenaei locus.

VII. Faustinus illiusque socij, ex beneficio Africanorum, in synodum admissi, sententiam quoque dixerunt. Tertius locus illis datus, quia negotiorum tantum procuratores erant, nulla jurisdictione instructi.

VIII. Refelluntur Novatores, qui ex hoc Concilio Metropolitani Legatis omnibus Romanis anteponebatur censent.

I. **I**N Ecclesia locum quoque habent legationes diversi generis. Quidam enim Legati mittuntur ad negotiorum publicorum prosecutionem, qui Legatis provincialibus respondent. Quidam instructi sunt jurisdictione quadam quae illis mandatur, qui aliquo pacto componi possunt cum Legatis Proconsulum. Quibusdam plena jurisdictione in provincias vacantes conceditur, qui aliqua ex parte Legatos Caesaris & Consulares referunt. Quidam suae jurisdictioni ordinariae in aliquot provincias adjunctam habent vicariam apostolicae sedis auctoritatem, quos, ratione Dioceseos quam administrant, conferre licet cum Vicariis Praefectorum praetorio. Legatis autem à sede apostolica missis sanctitas illa, quae Legatis Principum debetur ex jure gentium, à Christianis Principibus conservari debet. Vnde patet quantam lucem dicendis foenerari possimus ex iis quae capite primo adnotata sunt.

II. Ac primò quidem Legati qui à synodis provinciarum ad Romanam sedem vel ad Principes mittebantur olim, nullo jure alio censeferi poterant quam illo quod in Legatis provincialibus obtinebat, adeo ut nulla jurisdictione data, sola illis gerendi negotij quod mandatum erat sollicitudo immineret. Hujus generis erant Episcopi Calidonius &

Cypr. ep. 41. ad
Cornelium.

Fortunatus, Legati à Cypriano & Synodo Carthaginensi ad Cornelium Pontificem & Romanam Ecclesiam missi, ut quantum fieri posset eniterentur ad componendam consiliis suis Ecclesie unitatem, quæ factione Novatiani scissa erat, & ut de Cornelij ordinatione quæ sibi essent comperta referrent ad Africanos; quò scrupulo omni excusso, Cornelij *communicationem*, id est, *catholicæ Ecclesie unitatem pariter & caritatem probarent firmiter & tenerent*. Hos Episcopos ad Cornelium missos disertè Cyprianus Legatos vocat. In Concilio quoque Carthaginensi legatio decreta fuit anno cdi. ad Anastasium sedis apostolicæ Episcopum, ad Venerium Sacerdotem Mediolanensem, & ad Imperatores, ut Ecclesie Africanæ necessitatibus consuleretur. Etenim cum in Concilio Capuano generali veritum fuisset anno trecentesimo octuagesimo nono ne baptizati à Donatistis in clerum aliquando adsciscerentur, Africanæ Ecclesie ad eam Clericorum inopiam redactæ ut plerisque earum desertis ne unus quidem Diaconus vel illiteratus reperiretur, hanc necessitatem suggererunt Episcopis Romano & Mediolanensi. *Ex his enim sedibus*, inquit illi, *hoc fuerat prohibitum*. Quare eorum ope *communi periculo providendum* aiunt. A generali autem prohibitione eos excipi postulant qui apud Donatistas parvuli baptizati, agnita deinde veritate ad Ecclesiam catholicam accedentes, per manus impositionem suscepti sunt. *Tantum de his qui infantes baptizati sunt satagimus*, inquit, *ut nostre, si placet, in iisdem ordinandis consentiant voluntati*. Quare ad interpretandam Concilij plenarij definitionem necessarium existimabant Africani sedis apostolicæ consensum. Hoc enim ab ea sede *maximè* pendere profitentur in simili specie, de Clericis Donatistarum; etsi ad ceteros quoque transmarinos Episcopos literas suas dirigant: ex quorum consilio, & præcipuè Mediolanensis Episcopi, qui erat Italiae Primas, Romanus Pontifex res istas constituerat.

In d. Collect. c.
58. 59. 60. 61. 62.
63. 64.

In d. Coll. c. 29.

III. Eadem legatione postulatum est ab Imperatoribus ut templa paganorum abolerentur in Africa, & aliquot alia capita, quæ recensentur in dicto Carthaginensi Concilio. Anno quoque cccciv. ex altero Concilio Carthaginensi Theasius & Evodius Episcopi ad Principes missi sunt adversus Donatistas; quibus Legatorum nomen impositum, & literæ datæ ad Imperatores & magistratus. *Illud præterea cunctis nobis placuit, ut literæ de casu nostro ad gloriosissimos Imperatores & eminentissimas potestates dirigantur, quibus instruantur nostro omnium consensu ad*

beatissimum comitatum Legatos à nobis esse directos.

Frequentes visuntur in Conciliis Carthaginensibus decreta ad Imperatores legationes adversus paganos & hæreticos. Sed observanda est in primis illa quæ injuncta est Vincentio & Fortunatiano anno cdivii. de qua his verbis constitutum est: *Placuit ut legationem liberam habeant ad comitatum missi delecti Legati*. Vbi alio sensu accipienda est libera legatio quàm usurpetur ab Vlpiano: *Qui libera legatione abest*, inquit, *non videtur republice causâ abesse*. Hic enim non publici commodi, sed sui causâ abest. Apud Vlpianum enim libera legatio dicitur quæ nulli negotio gerendo adstricta, nec ullo tempore finita, viris clarissimis à Senatu olim, deinde ab Imperatoribus concedebatur titulo tenus, ut in provinciis privatas res suas curantes, vel etiam voti solvendi causâ, fana & sacra loca adeuntes, Legatorum dignitate ornarentur, quæ ultima legationis species etiam votiva dicebatur. Vtriusque autem legationis frequens mentio apud Ciceronem & aliquot veteres. In dicto verò canone Carthaginensis Concilij, libera legatio dicitur quæ liberis mandatis constituta erat. *Libera mandata* voco cum Livio ea quæ Legatis dantur nulli formulæ adstricta, quæque rem omnem gerendam eorum fidei & prudentiæ committunt. His autem verbis libera illa Legatorum potestas explicatur à patribus Africanis: *Placuit & illud, ut adversus Donatistas & Paganos, vel eorum superstitiones, Legati missi de hoc glorioso Concilio, quicquid utile perviderint, de gloriosissimis Principibus impetrent*. Itaque istiusmodi Legati similes videntur Procuratoribus, quibus mandato generali libera rerum administratio commissa est; de quibus Iuriconsulti.

IV. Ab Orientalibus Episcopis missos olim ad Romanum Pontificem Legatos docet epistola Iulij apud Athanasium, qui disceptionem Martyrij Presbyteri & Hefychij Diaconi Legatorum Orientalium apud se habitam cum Legatis Athanasij & Synodi Alexandrinæ refert; his communionem Athanasij non esse rejiciendam à Pontifice Romano contendentibus; illis verò damnati hominis consortium non esse amplectendum asserentibus, & postulantibus novum iudicium à Julio, si opus esset, instaurari. Præterea Lampfacenum Concilium Episcoporum Orientalium, tres Legatos ad Liberium misit, Eustathium, Silvanum, & Theophilum, qui repudiato Ariminensis & Seleucensis Conciliorum decreto, Nicænam fidem se retinere profiterentur. Lampfacenæ synodi legationem sibi ad Liberium in-

Cypr. ep. 41.
Cum statuissemus
collega quamplu-
res, qui in unum
convenissent, ut
Legatis ad nos
Consiliis nostris
Calidano & Fer-
renato missi &c.

Coll. Concil.
Afric. c. 17. &
in Prefat.

Coll. Concil.
Afric. c. 68.

Coll. ad Afric.
c. 17. & 18.
c. 19. & 20.
c. 21. & 22.
c. 23. & 24.
c. 25. & 26.
c. 27. & 28.
c. 29. & 30.

In d. Coll.
c. 101.

In d. Coll.
c. 101.

In d. Coll.
c. 101.

junctam & ad ceteros Italiae & Occidentis Episcopos profitentur apud Socratem: *Ejus synodi legationem obeuntes, ad tuam benignitatem & ad omnes Italos Occidentisque Episcopos literas offerimus.* Prætermitto infinita hujusmodi exempla, quæ facillè cumulari possent, cum ista sufficiant ad ostendendam hujusmodi vetustatem, in mittendis ad Romanam sedem ab Oriente & Occidente Legatis.

V. Vicissim quoque Romani Pontifices hujus primi generis Legatos quandoque mittebant, qui nulla jurisdictione instructi, ea tantummodo negotia curarent quæ mandatis continebantur. In hunc sensum referri debet legatio Elpidij & Philoxeni decreta à Julio ad Orientales in causa Athanasij, ut incitarent eos qui iudicium scriptis postulaverant, ut præsto esse vellent. Quare nulla causæ cognitio illis concessa erat, solo tantum moneudi & evocandi ad Concilium ministerio defungebantur. Ad hanc speciem Legatorum pertinet quoque legatio Faustini Episcopi & Philippi atque Aielli Presbyterorum Ecclesiæ Romanæ, missa ad Concilium Carthaginense à Zozimo Papa. Nulla enim auctoritate vel jurisdictione sibi mandata Legati illi ornati erant, sed solum ministerium illis impositum erat ad tractanda capita mandatis comprehensa, de appellationibus Episcoporum & Clericorum ad Romanam sedem. *Injuncta sunt nobis à sede apostolica aliqua per scripturam, aliqua etiam in mandatis, cum vestra beatitudine tractanda.* Infra: *De his ergo primitus, si placet beatitudini vestre, tractemus; & postea cetera quæ acta vel inchoata sunt, inserta firmabuntur, ut ad sedem apostolicam rescriptis vestris intimare possitis.* Unde patet negotiorum gerendorum causa decretam fuisse legationem à Zozimo & ab Ecclesiæ Romanæ synodo. Quod patet evidentissimè ex ipsius Commonitorij verbis, quod datum est Legatis: unde constat eos quidem vices Zozimi egisse, sed in procuratione negotiorum, non autem in aliqua jurisdictionis functione. *Vobis commissa negotia non latent, inquit Zozimus. Vos ita ut nostra, imò quia nostra ibi in vobis presentia est, cuncta peragite; maximè cum & hoc nostrum possitis habere mandatum;* cui canones Sardicenses de appellationibus inserit.

VI. Etsi autem Legati Romanæ Ecclesiæ solis negotiis curandis intenti essent, nullaque pars auctoritatis pontificiæ illis commissa esset, non vulgari honore excepti sunt à Concilio Carthaginensi. Etenim cum Faustinus esset peregrinus Episcopus, & synodi Italicæ, τοῖς ἑσπερίοις, alienæ provinciæ negotiis sese immiscere contra canones non

poterat jure proprio, nec etiam jure delegationis, cum Zozimi mandatum ad tractanda capita quædam de privilegiis Ecclesiæ Romanæ restrictum esset. Illud unum ex usu hujus seculi obtinere poterat, ut in Ecclesia Carthaginensi post Episcopum civitatis ante Presbyteros consideret, quod peregrino Episcopo dabatur, ut docent Episcopi Africani in Collatione Carthaginensi. Adde, ad sacrificij oblationem peragendam admitti potuisse ex canone Arelat. Concilij primi, quo inductum est anno c c x i v. ut peregrinis Episcopis ad offerendum detur locus: *De Episcopis peregrinis, qui in urbem solent venire, placuit eis locum dari, ut offerant.* Etenim ante hujus Concilij definitionem Eucharistia tantum in Ecclesia illis porrigebatur, juxta morem ab Aniceto Papa inductum; quo usus est erga Polycarpum Smyrnensem, quem Eucharistiæ communionem in Ecclesia donavit; licet ante illud tempus peregrinis Episcopis Eucharistia domum mitti consuevisset, ne à communionem viderentur alieni. Vtriusque consuetudinis, & illius antiquissimæ, & indulgentioris ab Aniceto inductæ, meminit Irenæus, qui *ἔγραψε ἐπιτομὴν* concessam in Ecclesia Polycarpo Eucharistiam observat disertis verbis. *Ἐνεστέρι* in eo versabatur, ex mea quidem sententia, quod Anicetus sacramenta non misisset domum, sed Polycarpo permisisset iis participare contra Ecclesiæ cancellos. Male enim interpretes hunc locum ad celebrationem Liturgiæ ab Aniceto permisam trahunt, quemadmodum adnotavit vir doctissimus; cujus censura hac nostra observatione & canone Arelatensi omnino confirmatur.

VII. Cum ergo in eo positi essent Legati ut res Africanas attingere non possent, ad confesum tamen unâ cum ceteris Episcopis admissi sunt; illis præsentibus, de negotiis eorum curæ commissis deliberatum est; atque jus promendæ sententiæ, in iis quæ constituta sunt de disciplina, delatum; ut patet ex capite quarto de abstinentia Clericorum ab uxoribus, quæ disertè Faustino censente decreta est. Aurelius Episcopus Carthaginensis jure metropolitico præfuit synodo. Proximum ab eo locum tenuit Valentinus primæ sedis provinciæ Numidiæ Episcopus. Deinde *Fausinus Ecclesiæ Potentiæ, provinciæ Italia Piceni, Legatus Ecclesiæ Romanæ*, qui ceteris provinciarum Africanarum Legatis numero ducentis & quindecim prælatus est. Post omnes Episcopos confederunt Philippus & Afellus Presbyteri, atque Legati Ecclesiæ Romanæ, nullis aliis Presbyteris, neque ipsius Ecclesiæ Carthaginensis, ad hunc cœtum admissis. Quare si negotiorum pro-

In Collat. Carthag. c. 16.

Euseb. lib. 7. c. 16. Græcæ edit.

Fr. Florent ad Tit. de Translat. Episc. Vide H. Valerij Notas ad Euseb. lib. 7. hist. eccles. cap. 24. pag. 109.

curatoribus, vel potius Legatis provincialibus à Synodo Romana & Pontifice missis tantus honor habitus est, dubitandum non est quin Legatis mandata sibi jurisdictione pontificia fungentibus integra dignitas olim in synodis conservata fuerit. Quod obtinuisse videbimus non solum in Conciliis Oecumenicis, sed etiam in Conciliis provincialibus & dicecesanis. Discrimen horum Legatorum ex eo proficiscitur, quod isti magistratu quodam funguntur, & vices Pontificis gerunt in jurisdictione exercenda; illi vero nulla jurisdictione instructi, Legatis provincialibus respondent.

VIII. Frustra ergo sunt Novatores, qui hoc Legatorum discrimine non animadvertendo, eorum jura & dignitatem foedè permittentes, Concilij Carthaginensis præjudicio Legatos quoscunque Romanæ Ecclesiæ Metropolitæ postponendos ex jure veteri censent. Licet autem concoquere non possint excogitatas à viro eruditissimo ad rem istam explicandam voces, scilicet Legatos cathedricos, & personam Papæ agentes, & judicariam, attamen verbis à jure ipso petitis, quæ ad hujus difficultatis interpretationem attulimus, eos nullo negotio cessuros existimo. Neque verò tantum illis indulgendum censeo, quantum vir ille eruditissimus concedere videtur: qui Legatos Conciliorum præfides in Conciliis Oecumenicis tantum agnoscit, non autem in particularibus, ita ut consensus prærogativam à Conciliorum conditione, non autem à legationis discrimine, potissimum trahere videatur. Mihi verò certum est, non solum in Conciliis Oecumenicis, sed etiam in aliis extraordinariis, Legatos Romanæ Ecclesiæ jus illud obtinuisse, ex Concilio Sardicensi.

18. Card. Peronius Repl. c. 40.

CAPVT III.

Synopsis.

I. Episcopi à synodis provincialibus missi ad synodos Dicecesan, vel ad Oecumenicas, sua & mandata jurisdictione utebantur. Legati dicuntur in Conciliis Africanis, in Aquileiensi, & alibi. In synodo Ephesina, Legati dicti absentium Episcoporum Vicary.

II. In Legatis hujus generis emicuit olim auctoritas Romana sedis, Eorum discrimen à Legatis synodorum provincialium.

III. Inquiritur an Legati Romani præfuerint Conciliis Oecumenicis. Ostenditur Corduba Episcopus præfuit Nicæno, unà cum Presbyteris Vitone & Vincentio.

IV. Legatione Romani Pontificisungebatur. Quod probatur non solum argumentis, sed etiam testimonio Eusebii, apud Gelasium Cyzicenum, cujus meminit Photius.

V. Legatio Ossii deest in editione Eusebii vulgata, & in ea qua relata est à Socrate, Theodoretus & Sozo-

menus solos Vitonem & Vincentium Legatos Romani Pontificis agnoscunt. Distinctio Legatorum in externos & internos non satisfaci.

VI. Locus Eusebii mutilus in codice quem Socrates sequebatur. Labes illa manifesta; qua collato Gelasii codice facile deprehenditur.

VII. Alio quoque argumento id ipsum ostenditur, nimirum auctoritate Nicetæ Choniatis, qui Episcopum urbis regie apud Eusebium explicat de Metrophane Episcopo Constantinopolitano.

VIII. Sozomenus emendatus, qui Vitonem & Vincentium Julij Episcopi Romani Legatos fuisse scripsit. Rejicta Cardinalis Perronij conjectura; qua tamen viam aperit ad veram emendationem, qua indicatur.

I. **A**LID Legatorum genus in Concilio reperitur, qui mandata sibi jurisdictione utuntur, in iis articulis quorum causâ legatio illis imposita est. Hi sunt Episcopi quos provinciarum synodi ad Dicecesana Concilia, quæ vulgò *Nationalia* dicuntur, vel etiam ad Oecumenica mittere consueverunt. Etsi enim indubitatum sit Episcopis illis jus suffragij competere, attamen injuncta legatio id præstat, ut non solum sua, sed etiam aliena, id est, totius provincie auctoritate instructi, de rebus in synodo propositis decernant. Quare cum ceteris illis intersint non tantum suo sed etiam provincie nomine, inde illis datum est Legatorum nomen, ut constat ex Concilio Carthaginensi: *Singulis quibusque annis Concilium convocetur: ad quod omnes provincie, quæ primas sedes habent, de Conciliis suis binos, aut quantos delegerint, Episcopos Legatos mittant.* Vnde passim occurrunt in Conciliis Carthaginensibus Legati provinciarum Numidie, Mauritanie, Byzacene, & Tripolitane: qui porrectis legationis sue literis, iisque recitatis, & in acta redactis, à Concilio admittebantur, ut patet ex Concilio anni quadringentesimi tertij. Enimvero quia plerumque accidebat ut mandatis fines quidam Legatis præscriberentur, quos excedere piaculum ducerent, constitutum fuit anno c. d. v. in altera Carthaginensi synodo *ut libera legatio ab omnibus provinciis ad Concilium dirigeretur.* Hujus autem vocis usus non in Africa sola obtinuit, sed passim quoque in ceteris Occidentis Ecclesiis; quemadmodum docet Ambrosius in epistola synodica Concilij Aquileiensi ad Gratianum, cui *ex omnibus provinciis Occidentalibus missos adfuisse Legatos scribit;* inter quos Constantius & Iustus Legati Gallorum in actis referuntur, qui Episcoporum Gallicanorum provincie Viennensium & Narbonensis primæ & secundæ vices gerebant, eorumque præsentiam supplebant, ut fatetur Aquileiense Concilium. Quamvis in Ephesina Synodo Legatorum nomen ad Vicarios

Concil. Carth. lib. 4. c. 1. Concilium Ep. sup. 1. c. 1. Conc. Carth. lib. 4. c. 1.

Colleb. lib. 4. c. 1.

Epistola Concilii ad Episcopos lib. 4. c. 1.